

הגדה של פסח

בּוֹא וְאֶשַּׁק לְךָ בְּנִי הָאָדָם,
עִם יֶרֶק שָׂדוֹת וְשָׁמַיִם שֶׁל אוֹר.
גּוּפְךָ לֹא רוֹחֵץ עוֹד מֵחֶלְאָה וָדָם,
אַךְ לִבְּךָ מְפַרְכֵּס מְזֻכָּךְ וְטָהוֹר.

בּוֹא וְאָנִיף אוֹתְךָ מַטָּה וָרוֹם,
וּלְאַרְבַּע הָרוּחוֹת לֵדָתְךָ אֲבַשֵּׂר.
נָבְטוּ שִׁבֳּלִים בַּמֶּרְחָב, וְיֵשׁ יוֹם,
וְהֵידָד הַקּוֹצְרִים מִלְּבָבְךָ יְנַסֵּר...

הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ.
הָעֲנָנִים הִתְפַּזְּרוּ וְאֵינָם,
הַשָּׂדוֹת מוֹרִיקִים וּמְשַׂגְשְׂגִים.

עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי:
קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי וּלְכִי לָךְ,
כִּי הִנֵּה הַסְּתָיו עָבָר
הַגֶּשֶׁם חָלַף, הָלַךְ לוֹ;
הַנִּיצָנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ
עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ
וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ:
הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ
וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ.

עַל הַפְּרִיחָה אֲשֶׁר לֹא תַמָּה,
עַל שֶׁפַע, זֶה גָּאָה בְּיוֹם רָעָה
שְׁרוֹתֵינוּ חֵן עוֹד לֹא הָיָה

עַל אַהֲבָה אֲשֶׁר הֵנִיבָה
כָּל שְׂדֵה עָמָל רָמוּס, כָּל עֵץ חָרוּךְ -
עַל אֹמֶן שֶׁשִּׂגְשֵׂג: בָּרוּךְ! בָּרוּךְ!

הוֹי לְבָבִי, אַרְצִי, וַאֲבִיבַיִךְ:
אַל יִשְׁבְּתוּ לָעַד! בְּרֹב אֶבְלִי,
בְּפָלִים שְׂאִי פְּרָחַיִךְ! בִּכְפָלַיִם שְׁלִי!

לקְרַאת אָבִיב נָרוֹן בְּקוֹל
נַכֶּה בַּתּוֹף, נַרְבֶּה מָחוֹל,
תָּשִׂישׂ נִשְׁמַת כָּל חָי.
אֲשֶׁר זָרַע – יָגִיל, יָשִׁיר,
כִּי בָּא, קָרֵב מוֹעֵד קָצִיר,
גָּמַל יְבוּל שָׂדַי,
גָּמַל יְבוּל שָׂדַי.

לִקְרַאת אָבִיב הֵיטִיבוּ רוֹן,
אָדָם וָנִיר, כַּרִים וָצֹאן,
כִּי בָר מָלְאוּ שָׁדוֹת.
לְקוֹל חָלִיל רוֹעִים עָלִיז
יִשְׂמַח הָעֵדֶר עַל הַגֵּז,
יִשָּׂא רַגְלָיו יִרְקוֹד,
יִשָּׂא רַגְלָיו יִרְקוֹד.

בְּרוּכָה אֲדָמָה, הִצְמִידַתְנוּ לָחֹג
לוּ רַק רֶגַע אֶחָד שֶׁל חֶדְוָה
רַק תְּמוֹל הִתְהַלְּכוּ פֹּה נוֹהִים
כְּתַנִּים עַל סְלָעִים וְחוּרְבָּה.

רַק תְּמוֹל עוֹד לָהַג כָּל רוֹאֶה פְּרוּס חָזוֹן
כִּי שַׁדֵּךְ הוּא צָמוּק וְרַחֲמֵךְ כִּי עָקָר
בְּרוּכָה אַתְּ חֲיִי עַל הַפְּרִי שֶׁהֵנַבְתְּ
הֵן הָיִית כְּנָוֶה בַּמִּדְבָּר.

וְאַף כִּי גֵּוֵךְ כֹּה צָרוּב, לֹא עָנֹג
וְכַפֵּךְ כֹּה סַלְעִית וּכְבֵדָה –
נְקַבֵּל בִּבְרָכָה וּבְרֶנֶן יַלְדוּת
כָּל לֶטֶף רוּחֵךְ הַצּוֹרְדָה.

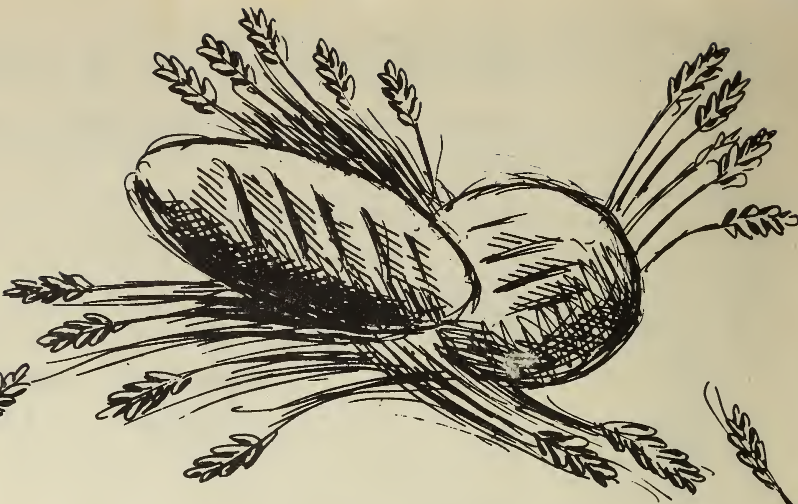

רָאִינוּ עֲמָלֵנוּ –
כַּעֲמַל הַנְּמָלִים
כָּל אִישׁ יָבִיא כְּעֹמֶר אֲלֻמּוֹת,
גַּרְגִּיר־דָּגָן יָקוּם לְתַלְפִּיּוֹת;
וְשִׁבֳּלָיו פְּנִימָה,
פְּנִימָה הַשִּׁבֳּלִים.

רָאִינוּ עֲמָלֵנוּ
הוּא עֲמַל הַנְּמָלִים־
שִׁמְרוּ, אֵיפוֹא, אַחִים אוֹגְרֵי הַבָּר
לְיוֹם מָצוֹר, יָעוּט אוֹיֵב וָצָר –
הַשִּׁבֳּלִים פְּנִימָה,
פְּנִימָה הַשִּׁבֳּלִים.

גֶּשֶׁם בָּרוּךְ הוּא – בָּרוּךְ שְׁמוֹ
חֶסֶד רָטֹב מִשָּׁמַיִם
שִׁירוּ לַלֶּחֶם כִּי טוֹב טַעְמוֹ
שִׁירוּ תּוֹדָה לַמַּיִם.

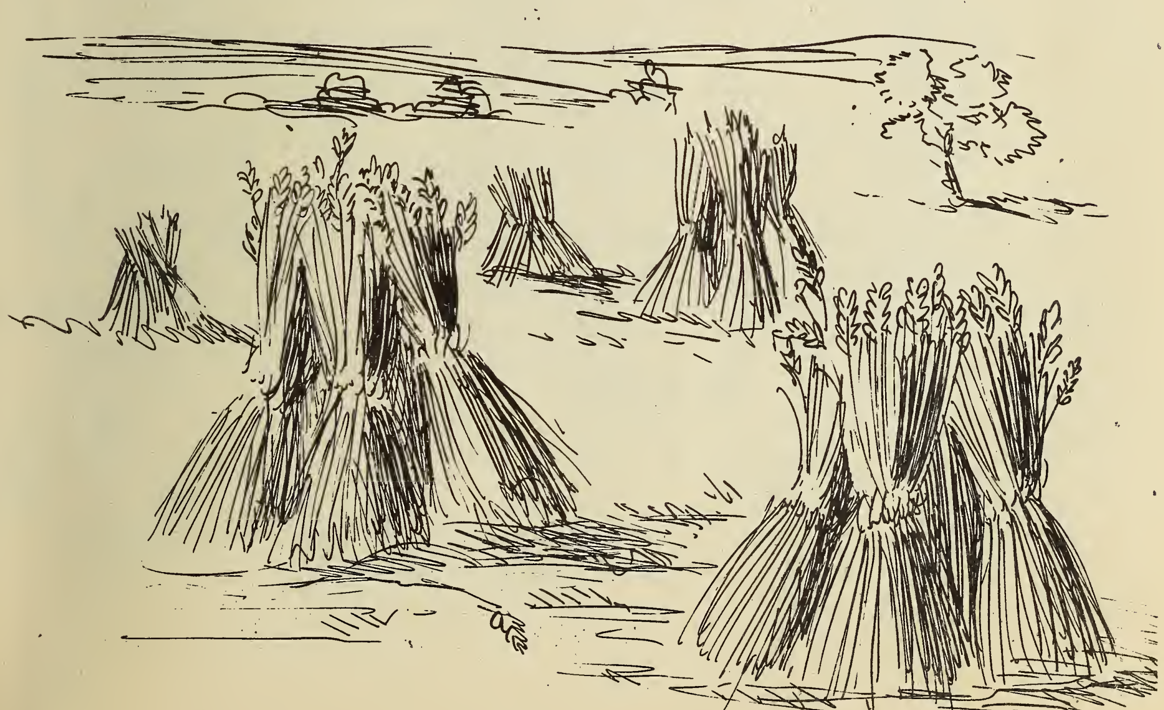
לָרֶגֶב הַבִּיטוּ, תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ
חַם עֲפָרוֹ וְזָרוּעַ
אֶרֶץ בָּרְכִי שֶׁהַכֹּל בִּדְבָרוֹ,
בָּרְכִי עַל מָטָר וְעַל רוּחַ

כִּי שַׁשְׂתְּ אֱלֵיטַל זֶה גַּנֵּךְ הוּא רָטֹב-
יְבוֹרְכוּ בַּר שָׁדַיִם וָרֶחֶם
הוֹדוּ לַלֶּחֶם, לַלֶּחֶם כִּי טוֹב –
הוֹדוּ לַלֶּחֶם.

כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּקְצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ
וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם

עֹמֶר עֹמֶר

תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
נְאַגֵּד אֲגָדִים כַּבָּר,
נְאַלֵּם אֲלוּמוֹת כַּבָּר.

בְּשׂוֹרָה טוֹבָה הֵבֵאתִי
כִּי הַגַּן נִמְלָא אוֹרָה
וּבַיַּעַר וּבַחוֹרֶשׁ
כָּל צִפּוֹר אוֹמְרָה שִׁירָה.

כִּי בְּכָל פִּנָּה הַפֶּסַח
אֶת רוּחוֹ הַטּוֹב נוֹתֵן
וְאָבִיב כְּבָר בְּאַרְצֵנוּ
זְמַן חֵרוּת וְגִיל וָחֵן.

נְבָרֵךְ

עַל הַגֶּפֶן
וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן
וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה
וְעַל אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה
שֶׁהוּנְחֲלָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ
לֶאֱכוֹל מִפִּרְיָהּ
וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ

הִגִּיעַ לֵיל פֶּסַח
כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ
אוֹמֵר הַלֵּל
כִּי בַּלַּיְלָה הַזֶּה
אוֹצְרוֹת טְלָלִים נִפְתָּחִים

עֲבָדִים הָיִינוּ
עַתָּה בְּנֵי חוֹרִין

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה

מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבְּלֵיל זֶה, לֵיל פֶּסַח, אָנוּ מְסוּבִּין כָּאן בִּסְעוּדָה כֻּלָּנוּ יַחְדָּיו, אָבוֹת וּבָנִים, שֶׁבֶת אַחִים, וְכָמוֹנוּ כֵּן עוֹשִׂים כָּל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ וַאֲשֶׁר בְּכָל תְּפוּצוֹת הַגּוֹלָה בַּאֲשֶׁר הֵם שָׁם, מֵאָז הַיָּמִים וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה?

מַה נִּשְׁתַּנָּה

הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת הָיִינוּ עוֹרְכִים אֶת סֵדֶר חַג־חֵרוּתֵנוּ כְּשֶׁאָנוּ בִּידֵי שִׁלְטוֹן זָר וְצוֹרֵר נֶאֱבָקִים עַל הַבִּנְיָן וְהָעֲלִיָּה, וְהַשַּׁתָּא אָנוּ בְּנֵי־חוֹרִין בִּמְדִינַת יִשְׂרָאֵל, הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִים לְשָׁבֵי־גוֹלָה וּמֶרְחֲבֵי אַרְצֵנוּ בְּיָדֵינוּ לְהִתְיַשֵּׁב בָּהֶם?

מַה נִּשְׁתַּנָּה

הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, עֵת הָיוּ יִשׁוּבֵינוּ נְתוּנִים בְּמָצוֹר, בִּידֵי אוֹיְבִים מוּסָתִים, עַד גֵּרַשְׁנוּם מֵאַרְצֵנוּ. – הַלַּיְלָה הַזֶּה הִנֵּנוּ בְּנֵי חוֹרִין, אַךְ דְּרוּכִים לְהָגֵן בִּפְנֵי לַהַט חֶרֶב אוֹיֵב מִתְנַפְנֶפֶת.

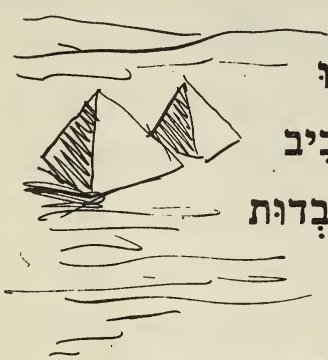
מַה נִּשְׁתַּנָּה

הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבּוֹ אָנוּ שְׂמֵחִים בְּאָבִיב, בְּחֵירוּת־הֶעָמֵל וְחֶבְרַת־הָאָדָם בַּקִּיבּוּץ הָעִבְרִי, – וְעוֹד טֶרֶם הִקִּיץ הַקֵּץ עַל שִׁעְבּוּד הֶעָמֵל וְדִיכּוּי הָאָדָם וְנִיצּוּל הַיֶּלֶד, וְגוֹי אֶל גּוֹי עוֹד יִשָּׂא חֶרֶב, וּגְאוּלַּת הָאָדָם בְּמַלְכוּת הָעֲבוֹדָה וְהַשִּׁוְיוֹן בְּאַרְצֵנוּ וּבִמְלוֹא הַתֵּבֵל, טֶרֶם נִשְׁלָמָה?

מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם

וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ
נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גָדוֹל. בְּאָרְחוֹת
מִדְבָּר וְדַרְכֵי יִסּוּרִים לָמְדָנוּ מוּסָר
וַאֲבוֹתֵינוּ, שׁוֹחֲרֵי חֵרוּת, הָלְכוּ
אַרְצָה, אֶרֶץ הַבְּרָכָה וַיָּבִיאוּ אָבִיב
לְעַם יִשְׂרָאֵל עִם צֵאתָם מֵעַבְדוּת
לְחֵרוּת.

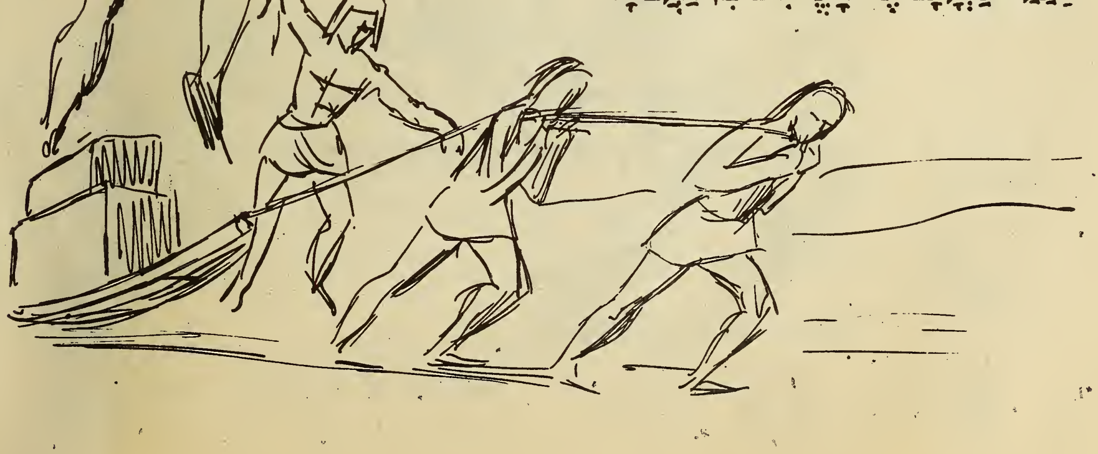
וּמֵאָז יְצִיאַת מִצְרַיִם וְעַד עֶצֶם
הַיָּמִים הָאֵלֶּה, שֶׁלֵּילוֹת הֵם לָנוּ וּלְכָל
עַבְדֵי הָעַמִּים בָּעוֹלָם – עוֹבְרִים אָנוּ
בֵּין גַּלֵּי יָם סוֹעֵר וּבְמַעֲמַקָּיו נְפַלֵּס
לָנוּ דֶרֶךְ יַבָּשָׁה וְהַמַּיִם לָנוּ חוֹמָה.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיְמָה אֵת יַעֲקֹב, אִישׁ וּבֵיתוֹ
בָּאוּ: רְאוּבֵן, שִׁמְעוֹן, לֵוִי וִיהוּדָה; יִשָּׂשכָר, זְבוּלוּן וּבִנְיָמִין; דָּן וְנַפְתָּלִי
גָּד וְאָשֵׁר; וַיְהִי כָּל נֶפֶשׁ יוֹצְאֵי יֶרֶךְ יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה
בְמִצְרָיִם: וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר
הַהוּא: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ
בִּמְאֹד מְאֹד, וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם: וַיָּקָם מֶלֶךְ
חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף; וַיֹּאמֶר
אֶל עַמּוֹ, הִנֵּה עַם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ:
הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ, פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה
מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שׂוֹנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ
וְעָלָה מִן הָאָרֶץ: וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן
עַנּוֹתוֹ בְּסִבְלוֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת
פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס: וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה
וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקוּצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: וַיַּעֲבִירוּ
מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ: וַיְמָרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה, בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל
עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה, אֵת כָּל עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ
בָהֶם בְּפָרֶךְ: וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ
מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוֹדָה וַיִּזְעָקוּ,
וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבוֹדָה:

מִי יִתֵּן רֹאשִׁי מַיִם
וְעֵינִי מְקוֹר דִּמְעָה
וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה
אֶת חַלְלֵי בַת עַמִּי

קוֹל בְּרָמָה..נִשְׁמָע
נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים
רָחֵל מְבַכָּה..אֶת בָּנֶיהָ
מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלוֹתָם:

וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן, וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבוֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חוֹרֵבָה: וַיַּרְא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסוּרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה, מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה: וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֲלוֹם, שַׁל נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת קֹדֶשׁ הוּא: וַיֹּאמֶר יְהוָה רָאֹה רָאִיתִי אֶת עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם, וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נוֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבָיו: וְעַתָּה לְךָ וְאֶשְׁלָחֲךָ וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי מִמִּצְרָיִם:

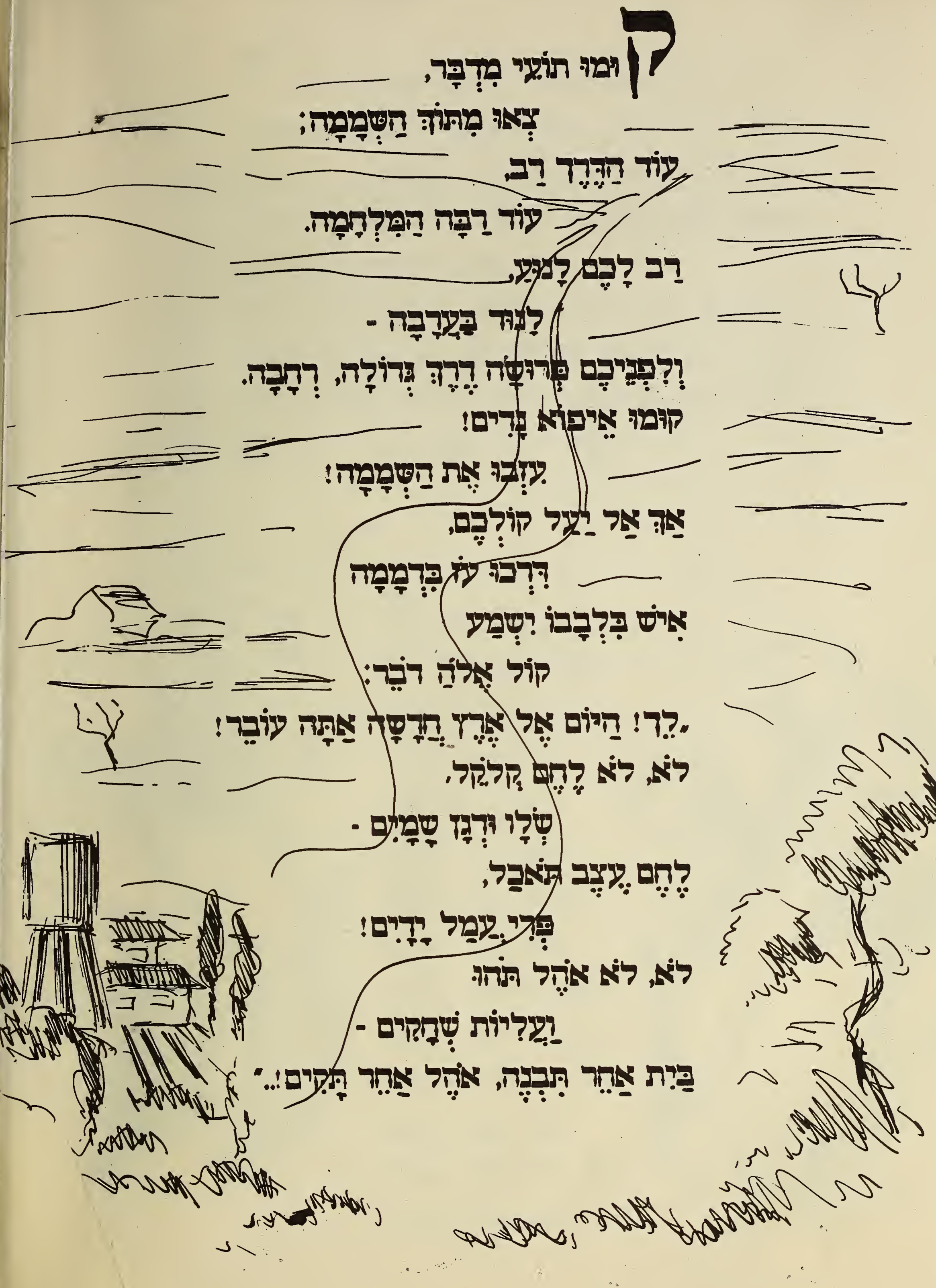
לֵךְ בּוֹא מִצְרַיְמָה וּבָאתָ אֶל הַנַּעֲנִים וְהָאוּמְלָלִים. אֶל כָּל הַנֶּאֱנָחִים וְהַנִּדְכָּאִים וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי עֲבָדִים הֵם – וְהֵם לֹא יָבִינוּ; כִּי אוּמְלָלִים הֵם — וְהֵם לֹא יֵדְעוּ: וְכִי גָדוֹל עָנְיָם וּגְדוֹלִים מַכְאוֹבֵיהֶם וְנוֹרָא לַחֲצָם — וְהֵם לֹא יַאֲמִינוּ; וּפָקַחְתָּ אֶת עֵינֵיהֶם וּבְחֹזֶק־יָד וְגָאַלְתָּ אוֹתָם:

וְעַם רָב יִמָּשֵׁךְ אַחֲרֶיךָ, אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וַאֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ, וּמִקֶּרֶב כָּל הָעָם אֲשֶׁר מִסָּבִיב אֲשֶׁר רַע וּמַר לָהֶם. וְהָיִיתָ לְאָב לַהֲמוֹן אָדָם וּלְרֹאשׁ שְׁבָטָיו וְעָשִׂיתָ מִן הַתּוֹלָעִים – אָדָם, וּמִן הָאָדָם — עַם, וּמֵעַפְרוֹת חוֹל — אֶרֶץ.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ
יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו.
הַיָּם רָאָה וַיָּנוֹס
הַיַּרְדֵּן יִסּוֹב לְאָחוֹר
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן
מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס
הַיַּרְדֵּן תִּיסּוֹב לְאָחוֹר
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים
גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן
מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ
מִלִּפְנֵי אֱלֹהַ יַעֲקֹב.

קוּמוּ תּוֹעֵי מִדְבָּר,
צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה;
עוֹד הַדֶּרֶךְ רַב,
עוֹד רַבָּה הַמִּלְחָמָה.
רַב לָכֶם לָנוּעַ,
לָנוּד בָּעֲרָבָה -
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה, רְחָבָה.
קוּמוּ אֵיפוֹא נָדִים!
עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה!
אַךְ אַל יַעַל קוֹלְכֶם,
דִּרְכוּ עֹז בִּדְמָמָה
אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע
קוֹל אֱלֹהַּ דֹּבֵר:
„לֵךְ! הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עוֹבֵר!
לֹא, לֹא לֶחֶם קְלֹקֵל,
שְׂלָו וּדְגַן שָׁמַיִם -
לֶחֶם עֶצֶב תֹּאכַל,
פְּרִי עֲמַל יָדַיִם!
לֹא, לֹא אֹהֶל תֹּהוּ
וַעֲלִיּוֹת שְׁחָקִים -
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה, אֹהֶל אַחֵר תָּקִים!.."

וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה אֲנָשִׁים לָתוּר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן: וַיַּעֲלוּ
וַיָּתוּרוּ אֶת הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר צִין עַד רְחֹב לְבֹא חֲמָת:
וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה
וְאֶשְׁכֹּל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם וּמִן הָרִמֹּנִים
וּמִן הַתְּאֵנִים: וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ וַיְסַפְּרוּ וַיֹּאמְרוּ:
בָּאנוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ
הִיא וְזֶה פִּרְיָהּ: אֶפֶס כִּי עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ,
וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדוֹלֹת מְאֹד וְגַם יְלִדֵי הָעֲנָק רָאִינוּ
שָׁם: לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם, כִּי חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:
וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִיא וְכָל
הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מִדּוֹת: וַיַּהַס כָּלֵב אֶת
הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: עָלֹה נַעֲלֶה כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ.

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת
עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם,
מִבֵּית עֲבָדִים.

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב.
זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה
אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם
מִבֵּית עֲבָדִים.

כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי

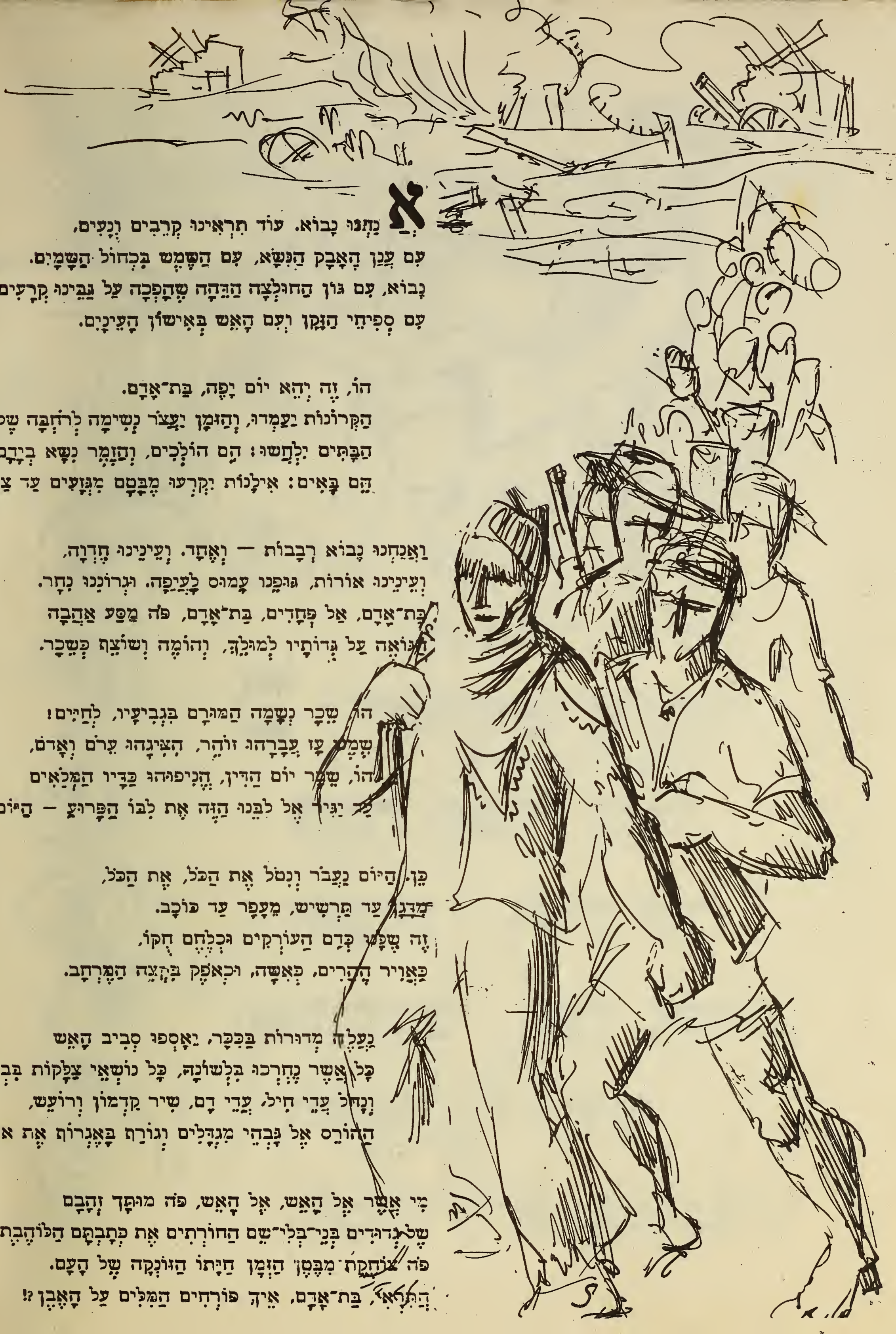
וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה,

וְאַבִּיט – וְאֵין עֹזֵר,

וְאֶשְׁתּוֹמֵם – וְאֵין סוֹמֵךְ,

וַתּוֹשַׁע לִי זְרוֹעִי

וַחֲמָתִי הִיא סְמָכָתְנִי.

אֲנַחְנוּ נָבוֹא. עוֹד תִּרְאִינוּ קְרֵבִים וְנָעִים,
עִם עֲנַן הָאָבָק הַנִּשָּׂא, עִם הַשֶּׁמֶשׁ בִּכְחוֹל הַשָּׁמַיִם.
נָבוֹא, עִם גּוֹן הַחוּלְצָה הַדֵּהָה שֶׁהָפְכָה עַל גַּבֵּינוּ קְרָעִים,
עִם סְפִיחֵי הַזָּקָן וְעִם הָאֵשׁ בְּאִישׁוֹן הָעֵינַיִם.

הוֹ, זֶה יְהֵא יוֹם יָפֶה, בַּת־אָדָם.
הַקְּרוֹנוֹת יַעַמְדוּ, וְהַזְּמַן יֵעָצֵר נְשִׁימָה לִרְחָבָהּ שֶׁל הַדֶּרֶךְ
הַבָּתִּים יִלָּחֲשׁוּ: הֵם הוֹלְכִים, וְהַזֶּמֶר נִשָּׂא בְּיָדָם...
הֵם בָּאִים: אִילָנוֹת יִקָּרְעוּ מֶבָּטָם מְגֻזָּעִים עַד צַמֶּרֶת.

וַאֲנַחְנוּ נָבוֹא רְבָבוֹת — וְאֶחָד. וְעֵינֵינוּ חֶדְוָה,
וְעֵינֵינוּ אוֹרוֹת, גּוּפֵנוּ עָמוּס לָעֲיֵפָה. וּגְרוֹנֵנוּ נִחָר.
בַּת־אָדָם, אַל פְּחָדִים, בַּת־אָדָם, פֹּה מַסַּע אַהֲבָה
הַנּוֹאֶה עַל גְּדוֹתָיו לְמוֹלָדְךָ, וְהוֹמֶה וְשׁוֹצֵף כְּשֵׁכָר.

הוֹ, שֵׁכָר נְשָׁמָה הַמּוּרָם בִּגְבִיעָיו, לְחַיִּים!
שֶׁמֶשׁ עָז עֲבָרָהוּ זוֹהַר, הִצִּיגָהוּ עָרֹם וְאָדֹם,
הוֹ, שֶׁמֶר יוֹם הַדִּין, הֱנִיפוּהוּ כַּדָּיו הַמְּלֵאִים
עַד יַגִּיר אֶל לִבֵּנוּ הַזֶּה אֶת לִבּוֹ הַפָּרוּץ — הַיּוֹם

כֵּן. הַיּוֹם נַעֲבֹר וְנִטֹּל אֶת הַכֹּל, אֶת הַכֹּל,
מִדָּנָן עַד תַּרְשִׁישׁ, מֵעָפָר עַד כּוֹכָב.
זֶה שֶׁפָּשַׁט כְּדַם הָעוֹרְקִים וּכְלֶחֶם חֻקּוֹ,
כַּאֲוִיר הֶהָרִים, כְּאִשָּׁה, וּכְאֹפֶק בִּקְצֵה הַמֶּרְחָב.

נַעֲלֶה מְדוּרוֹת בַּכִּכָּר, יֵאָסְפוּ סְבִיב הָאֵשׁ
כָּל אֲשֶׁר נֶחֶרְכוּ בִּלְשׁוֹנָהּ, כָּל נוֹשְׂאֵי צַלָּקוֹת בִּבְשָׂרָם.
וְנָחֹל עֲדֵי חִיל, עֲדֵי דָּם, שִׁיר קַדְמוֹן וְרוֹעֵשׁ,
הַהוֹרֵס אֶל גָּבְהֵי מִגְדָּלִים וְגוֹרֵף בְּאֶגְרוֹף אֶת אוֹרָם.

מִי אֲשֶׁר אֶל הָאֵשׁ, אֶל הָאֵשׁ, פֹּה מוּתָּךְ זְהָבָם
שֶׁל גְּדוּדִים בְּנֵי־בְּלִי־שֵׁם הַחוֹרְתִים אֶת כְּתָבְתָּם הַלּוֹהֶבֶת.
פֹּה צוֹחֶקֶת מִבֶּטֶן הַזְּמַן חַיָּתוֹ הַזּוֹנְקָה שֶׁל הָעָם.
הֲתִרְאִי, בַּת־אָדָם, אֵיךְ פּוֹרְחִים הַמִּלִּים עַל הָאֶבֶן?!

רְאִי, אֲדָמָה

הֵא לָךְ הַטּוֹבִים בְּבָנֵינוּ,
נוֹעַר טְהָר חֲלוֹמוֹת,
בָּרֵי לֵב, נְקִיֵּי כַּפַּיִם,
טֶרֶם חֶלְאַת אֲרָמוֹת,
וְאֶרֶג יוֹמָם עוֹד שָׁתִי
אֶרֶג תִּקְווֹת יוֹם יָבוֹא,
אֵין לָנוּ טוֹבִים מִכָּל אֵלֶּה.

אַתְּ הֲרָאִית? וְאֵיפֹה?
וְאַתְּ תְּכַסִּי עַל כָּל אֵלֶּה.
יַעַל הַצֶּמַח בְּעִתּוֹ!
מֵאָה שְׁעָרִים הוֹד וָכֹחַ,
קֹדֶשׁ לְעַם מְכוֹרָתוֹ!
בָּרוּךְ קָרְבָּנָם בְּסוֹר מָוֶת,
כֹּפֶר חַיֵּינוּ בְּהוֹד . . .

נִזְכּוֹר

אֶת רִבּוֹא רִבְבוֹת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל אַחֵינוּ וְאַחְיוֹתֵינוּ אֲשֶׁר הוּשְׁמְדוּ בִּידֵי חַיּוֹת אָדָם, אֲשֶׁר הוּבְלוּ בִּקְרוֹנוֹת הַמָּוֶת וְנִשְׂרְפוּ בְּמִשְׂרְפוֹת הַזְּוָעָה וַאֲשֶׁר נִכְלְאוּ וְעֻנּוּ וּמֵתוּ בְּמַחֲנוֹת־הַסֶּגֶר עַל כִּי מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים הָיוּ...

נִזְכּוֹר אֶת נִשְׁמוֹת־חֲבֵרֵינוּ, גִּבּוֹרֵי הָעֲנוּת וּמְקַדְּשֵׁי שֵׁם יִשְׂרָאֵל בַּגֵּטָאוֹת, בַּיְּעָרוֹת, בַּמַּרְתְּפִים וּבְעִבְרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר שָׁמְרוּ עַל הַגַּחֶלֶת בִּלְבָבָם וְאִמְּצוּ כּוֹשְׁלִים וּדְווּיִם, חָשְׁלוּ בַּמַּחְתֶּרֶת וּבְיֵאוּשׁ אַחֲרוֹן אֶת מַאֲכֶלֶת הַמֶּרֶד וְהַנָּקָם וְחֵרְפוּ נַפְשָׁם עַל כְּבוֹד הָעָם וּכְבוֹד הָאָדָם...

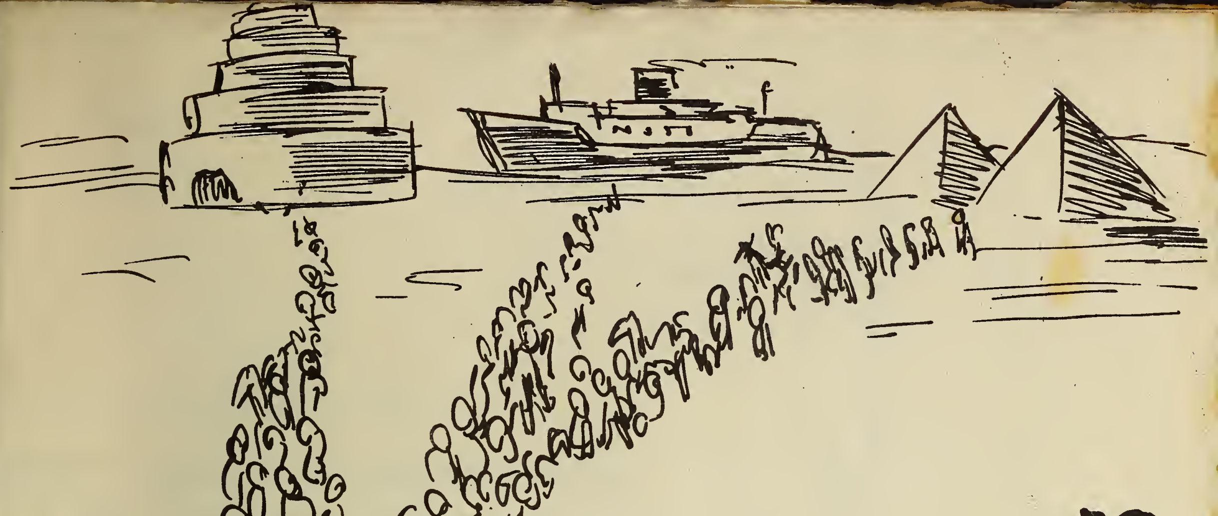
נִזְכּוֹר אֶת נִשְׁמוֹת אַחֵינוּ הַמַּעְפִּילִים, אֲשֶׁר אָבְדוּ בַּגְּבוּלוֹת וּבִדְרָכִים לֹא דֶרֶךְ וַאֲשֶׁר הָטְבְּעוּ בְּגַלִּים זֵידוֹנִים וְיָרְדוּ מְצוּלוֹת וַאֲשֶׁר נָפְלוּ חָלָל בְּעָמְדָם בְּקֶרֶב מוּל צְבָא גּוֹרְשֵׁינוּ בְּחוֹפֵי־מוֹלֶדֶת...

זְכוֹר וְאַל נִשְׁכַּח, כִּי רַק בִּזְכוּתָם וּבִזְכוּת כָּל הֲמוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל. הִגַּעְנוּ הֲלוֹם וְכִי לְמַעֲנָם וּלְמַעַן תֵּת נִיר לִשְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל אָנוּ נִלְחָמִים עַתָּה...

זְכוֹר אֶת נִשְׁמוֹת חַלְלֵי הַהֲגָנָה, אֵלֶּה אֲשֶׁר הָלְכוּ הָרִאשׁוֹנִים וְנָפְלוּ הָרִאשׁוֹנִים...

זְכוֹר אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת אֲשֶׁר חוּנְּכוּ לְטוֹהַר וּלְשְׁלֵמוּת וְאַהֲבַת הַחֵרוּת נְטוּעָה הָיְתָה עָמוֹק בְּלִבָּם. נִזְכּוֹר כִּי בְּיָצְאָם לְהַכּוֹת בָּאוֹיֵב הִתְכַּוְּנוּ לְאוֹיְבֵי כָּל הַדּוֹרוֹת – לָרִשְׁעָה עַצְמָהּ, וְלַאֲבִי כָּל חַטָּאת – לַהוּלְשָׁה. נִזְכּוֹר כִּי הָלְכוּ לַקְּרָב בְּרִינַּת עֲלוּמִים וּבְכַוָּנָה בְּרוּרָה נָתְנוּ עַצְמָם קָרְבַּן־גְּאוּלָּה לְמַעֲנֵנוּ וּלְמַעַן הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים, כִּי יִחְיוּ חַיִּים, נְטוּעֵי מוֹלֶדֶת וּגְלוּמֵי עֹז. מֵיטַב רָמֵנוּ הַצָּעִיר, – בִּזְכוּתָם אָנוּ חַיִּים. עִם זִכְרָם נִלָּחֵם, עִם מִפְעָלָם נִגְבַּר וְנִנָּצֵחַ!

מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדִּמְעָה
יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב:

נַחֲמוּ, נַחֲמוּ עַמִּי!
עַל הַר גָּבֹהַ עֲלִי לָךְ,
מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן!
הָרִימִי בַכֹּחַ קוֹלֵךְ,
מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלָיִם!
הָרִימִי אַל תִּירָאִי!
אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה:
הִנְנִי מֵבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן
וְקִבַּצְתִּים מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ,
בָּם עִוֵּר וּפִסֵּחַ,
הָרָה וְיוֹלֶדֶת יַחְדָּיו
קָהָל גָּדוֹל יָשׁוּבוּ הֵנָּה:

עוֹד אֶבְנֵךְ וְנִבְנֵית, בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל
יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם

אִם הָרְרֵי נְחֹשֶׁת עָלֵינוּ נֶעֶרְמוּ
לֹא רָעֲכוּ כָּל הַנִּיצוֹצוֹת, לֹא תָמוּ;
מֵהָרֵי הַנְּחֹשֶׁת עוֹד נַחְצֹב לֶהָבָה,
מִפִּקְיקֵי הַסְּלָעִים – סַפִּירִים לִרְבָבָה.
עַל קַרְקַע הָעָם וּבְתַחְתִּיּוֹת נִשְׁמָתוֹ –
עוֹד תִּגַּה וּתְנוֹצֵץ שְׁכִינָתוֹ.

הוֹי, הָבוּ־נָא יַחְדָּו לַעֲבוֹדָה הַגְּדוֹלָה!
נְגַלֶּה־נָא הָרֵי הַנְּחֹשֶׁת, נְגַלֶּה!

אֵיתָן נַעֲמוֹד בִּמְקוֹמֵנוּ
כָּל רוּחַ רַע לֹא יְזִיזֵנוּ.
אַל מוֹרֶד, אַל עֶצֶבֶת
בַּל תִּכְבֶּה הָאֵשׁ הַבּוֹעֶרֶת!

ו

- יִסְפֶּה דוֹר גָּלוּת מִצְרַיִם בַּמִּדְבָּר וַיָּקָם דוֹר צָעִיר וַיַּעְפִּיל אַרְ
יִשְׂרָאֵל וַיִּירָשֶׁהָ וַיִּתְנַחֵל בָּהּ בָּהָר וּבָעֵמֶק. וַיִּהְיוּ בָהּ יִשְׂרָאֵ
רוֹעִים צֹאן וּפוֹלְחִים אֲדָמָה, וּבְדָמָם - לַהַט הַמִּדְבָּר וְעוֹז צוּרִ
וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל לָבֶטַח בְּאַרְצוֹ וְאֵין מַחֲרִיד.

וַתְּהִי גַּם בּוֹ לָאַחֲרוֹנָה יַד חוֹמְסֵי עַמִּים וְרוֹדִים וַיֵּעָקֵר מֵ
אַדְמָתוֹ וַיְּדוֹד מֵאֶרֶץ לְאֶרֶץ וְהוּא בָּזוּי וְשָׁסוּי, שָׂנוּא וּמוּרְדָּ
כָּלוּא בְּמֵיצַר גֵּיטָאוֹת. וַיָּמָת בּוֹ רַחַשׁ אַהֲבָה לָאֲדָמָה, לָ
וְלַצֶּמַח וְלֹא יָדַע רֵיחַ קָמָה וַיִּתְנַכְּרוּ לוֹ זִיו אָבִיב וּמֶרְחֲבֵי שָׂדוֹ
וַיִּרְעַהּ חֲלוֹם מוֹלֶדֶת בְּלִבּוֹ.

וַיְהִי יִשְׂרָאֵל הַיָּתוֹם בָּעַמִּים, תָּלוּשׁ מִמְּכוֹרָה וְנָשׁוּי שֶׁמֶשׁ וָאוֹ
נָפוֹץ עַל פְּנֵי כָּל תֵּבֵל וְרוּחוֹ זְרוּעָה עַל פְּנֵי כָּל הַדְּרָכִים. בָּנָ
נוֹתְנִים לְזָרִים חֵילָם, וּמִתְרַפְּקִים עַל כָּל הַשְּׁעָרִים לְבַקֵּשׁ מִקְלָ
וְשִׂנְאַת יִשְׂרָאֵל מְחַלְחֶלֶת בְּעַצְמוֹת הַגּוֹיִם כִּמְאֵרָה מַרְעִילָ
אֲשִׁיּוֹת תֵּבֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה...

וַיָּקוּמוּ מְתֵי מְעַט מִיִּשְׂרָאֵל וַיַּעְפִּילוּ שֵׁנִית לַעֲלוֹת אַרְצָה
יִשְׂרָאֵל וַנַּעַל אַחֲרֵיהֶם חֲלוּצִים לַשְּׁמָמָה לְהַפְרוֹתָהּ וְלִבְנוֹת בָּהּ
בַּיִת לְעַמֵּנוּ. וַנַּחֲרֹשׁ מְעַט אֶת עֲלוּמֵי עַמֵּנוּ וַנִּרְבַּע עֲמַל קוֹצְרִים
וְרִנַּת זוֹרְעִים, צָהֳלַת אָבִיב וְאִוְשַׁת קָמָה וַנְּלַמֵּד יָדֵינוּ קֶשֶׁת לַעֲמוֹ
בִּפְנֵי צָר. וַנִּבְנֶה בַּעֲמַל נִמְלִים בָּאָרֶץ וְהָאָרֶץ זָרִים שׁוֹלְטִים בָּהּ
שִׁמְמָתָהּ זוֹעֶקֶת לְבָנֶיהָ וְהֵם מוּעָטִים; הָעָם בַּגּוֹלָה זוֹעֵק לִפְרוּ
וּפְרוּיָיו מְתֵי מְעָט. קָרְבָּן לְמַשְׂטֵמַת עַמִּים הָיִינוּ, מַטָּרָה לְנִבְלֵי
שָׁלִיטִים. וְהַמְּנוּחָה רְחָקָה מִנָּוֵהוּ. וַנֵּאָבֵק בְּמַחְתֶּרֶת וַנִּבְנֶה בִּסְעָרָה,
וְנִפְרוֹץ לָאָרֶץ בְּאוֹפֶל לֵיל בְּמַעְפִּילִים, וְהַמָּצוֹר עָלֵינוּ כָּבֵד
וְהוֹלֵךְ.

ותפרוץ מלחמת העולם ועמנו מפרפר ברשת הגולה עד
שר הדביקתו השואה הגדולה - רצח אשר לא היה במותו
יום היות האדם. וקומץ חלוצים שומר על גחלת המרד לבל
בבה...

ותבוא השעה הגדולה לבית ישראל, שעת מלחמת החרות,
ותעמוד ההגנה העברית בשער ויקם צבא ההגנה לישראל
וא מחשל את נשקו ובעודו חם חש למערכה,

וילך צבא ישראל מחיל לחיל ומנצחון
צחון, ויהדרו אליו רבים מן הגולה לעמוד שכם אחד
ערכה, ויכה באויב ויניסהו מעריו, מכפריו וממשלטיו,

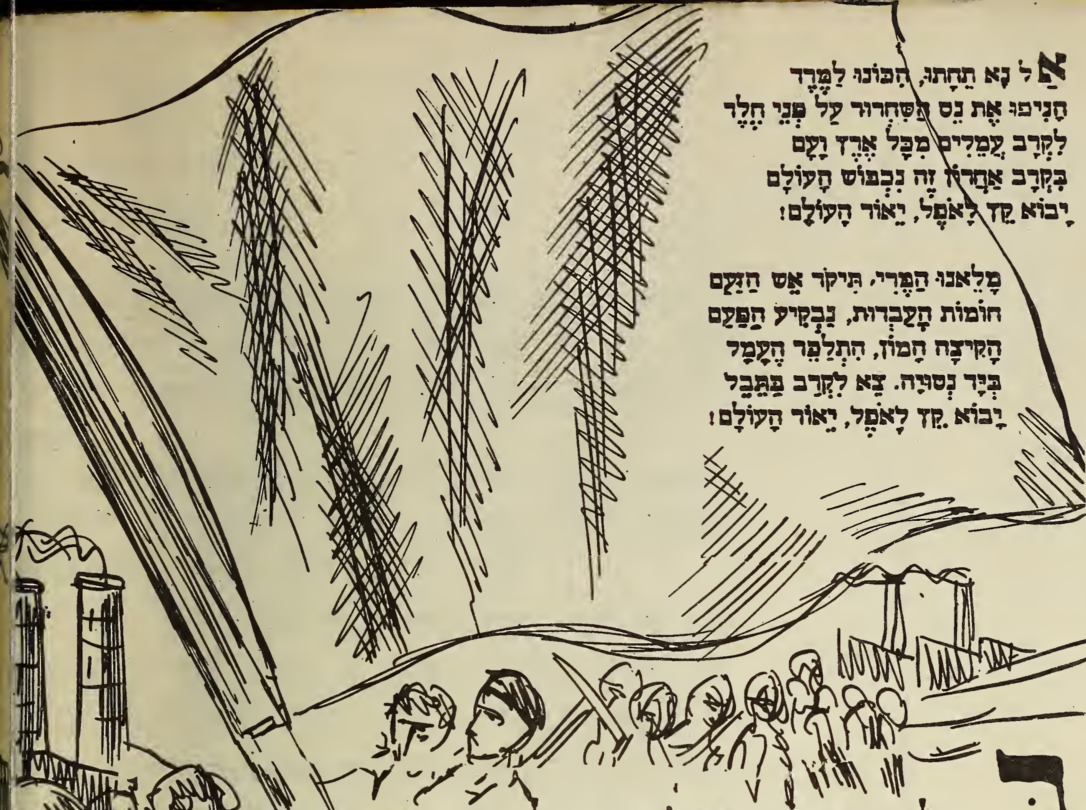
וישובו חילי ישראל איש איש לביתו והנה נקראו בני העם
את במשימות חדשות.

ויזעקו מזקן ועד נער לתת ידם להפרחת השממה, כי מאילת
רבה ועד יראון בגליל זעקה אדמה לחלצה מכבלי שממונה.
ותהי העבודה רבה מאד כי מתי מעט היו העובדים ויתדפקו
לבבות אחיהם, פזורי התבל ויקראו להם לבוא לשאת
ם בעמל זה.

ויהיו באלה אשר פרצו ובאו כי גאה לבם ויהיו באלה
ר אך הלחץ והענות דחקו בם לבא.

עם גדול עלה לישראל. רבאות רבאות בנתיבי עולם פנו
עדו אלי מכורתם, מי באויר, מי בים ומי ביבשה. מדינה
ר מדינה רוקנה מיהודיה, - תימן ובבל, פולין ובולגריה ועוד
נה והנה יעלו ויבאו.

אז חברו כלם יחדיו ויחליטו אומר להפוך הציה לגן פורח,
בנות ישובים בספר ובהר, להרבות החרושת והמלאכה,
גדיל ולהאדיר את ארצם ישראל למען תהיה מקלט לכל
עמם אשר באים ויבואו.

אַל נָא תֵּחַתּוּ, הִכּוֹנוּ לַמֶּרֶד
הָנִיפוּ אֶת נֵס הַשִּׁחְרוּר עַל פְּנֵי חֶלֶד
לִקְרָב עֲמֵלִים מִכָּל אֶרֶץ וָעָם
בִּקְרָב אַחֲרוֹן זֶה נִכְבּוֹשׁ הָעוֹלָם
יָבוֹא קֵץ לָאֹפֶל, יֵאוֹר הָעוֹלָם!

מָלֵאנוּ הַמֶּרִי, תִּיקוֹד אֵשׁ הַזַּעַם
חוֹמוֹת הָעַבְדוּת, נַבְקִיעַ הַפַּעַם
הַקִּיצָה הָמוֹן, הִתְלַכֵּד הֶעָמָל
בְּיָד נְסוּיָה. צֵא לִקְרָב בְּתֵבֵל
יָבוֹא קֵץ לָאֹפֶל, יֵאוֹר הָעוֹלָם!

בְּכָל מַעַרְכוֹת הָאֱנוֹשִׁיּוּת לְחֵרוּת שָׁם הָיִינוּ, בְּכָל שְׂדֵה־קֶטֶל שֶׁל מְדֻכָּאִים, בְּכָל "יְצִיאַת־מִצְרַיִם" שֶׁל כָּל הָעַמִּים וְכָל הַדּוֹרוֹת, עַל גַּרְדּוֹם וְעַל מוֹקֵד, בְּבָתֵּי כֶלֶא וְעַל בָּארִיקָדוֹת. מְלֻמְּדֵי קְרָב אֲנַחְנוּ וּמְלֻמְּדֵי מַפָּלָה. שֶׁבַע נִפּוֹל, שֶׁבַע נָקוּם.

עַד בּוֹא הַיּוֹם וְהָיָה דִּגְלֵנוּ לְדֶגֶל הַחֶבְרָה הַמִּשְׁתַּחְרֶרֶת, עַד יָקוּם הָאָדָם בִּמְלוֹא קוֹמָתוֹ וְיִתְגַּלֶּה לְעֵין כָּל בְּאוֹר הַנְּצָחִים הַצָּפוּן בּוֹ. בְּשֶׁרַעֲתוֹ רְחָבָה וְלִבּוֹ טָהוֹר עֲדָיו נֶאֱמָנוּת וְהָיוּ חֹפֶשׁ וָצֶדֶק וְעֶבֶד אַיִן, לֹא עֶבֶד עִבְרִי וְלֹא עֶבֶד כְּנַעֲנִי. לֹא עֶבֶד כּוּשִׁי וְלֹא סִינִי, וּכְבוֹד כָּל אָדָם רֹאשׁ פִּנָּה הוּא לַחֶבְרָה הַמִּשְׁתַּחְרֶרֶת.

בּוֹא יָבוֹא הַיּוֹם הַהוּא!

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוּל,
כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח!

אִם נָכְרִי פֹּה אַתָּה וְאֵין לְךָ מִבְטָח,
בַּדֶּרֶךְ הָרְחוֹקָה אִם כֹּחֲךָ תָּשׁ –
אָרוּר הַגֶּבֶר אֲסָמוֹ לֹא יִפְתַּח,
מִפִּתּוֹ לֹא יַעֲנִיק לֶעָנִי, לָרָשׁ.

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוּל.
כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח!

לְדָבָר אֵל כִּי תִצְמָא וְנַפְשְׁךָ תִכְלֶה
לְאוֹר יָהּ, כְּצִפּוֹר נִלְכֶּדֶת בַּפָּח –
עָשִׁיר אָנֹכִי בָּרוּחַ וְלֹא אֶכְלָא,
וְקַמְתָּ וּבָאתָ, אָחִינוּ הַמָּךְ.

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוּל,
כָּל דִּצְרִיךְ יֵיתֵי וְיִפְסַח!

מקציר עד קציר נארגה שנת עמלנו משובצת ארגמן החזון על פני טרחת היום־יום האפור. ידענו שנות גאות ושפל, שנות ברכה ובצורת. אך תמיד ביום חג ועצרת נשאנו עינינו בגאון לראות כי לא שוא עמלנו. פרצנו ועלינו ברכוש ובנפש. לא בסערה עלינו, לא בקולות וברקים. לבנה ללבנה הצטרפה לבנין נוסף ונטע לנטע רחבו שטחי המטע, למרות בוזזינו.

האדרנו משקנו, הרחבנו בתינו ושערינו פתוחים לבאים מקרוב ומרחוק.

[illegible]

הוצאת באר״י תשי״ג